

Régi gyógyszerek

A madarasi plébánia könyvtárában őrzött latin nyelvű prédikáció-gyűjtemény (1) elejére és végére kötött lapokon néhány a XVIII. század első feléből származó gyógyszerleírást találtunk. A latin, német és magyar nyelven írt bejegyzéseket betűhív olvasatban, azaz az eredeti sorbeosztást, helyesírást és rövidítéseket megtartva tesszük közzé. Az egyes receptek számozása tőlünk származik.

1. Recipe Szemfájás ellen.

Spirit Aromatici. Unc unam
tinct Anodijra drachma semi
Balsam vitae hofman unc semic.

2. Reomatizmus ellen Empflascum melly ruhára kenettetvén az fájós tagra tétetik még magától lenem esik.

Rp. Empf. Gallan
Crocati
Hyosciani
Saponati
Melilotti
Unc. . . .

Balsa peracritani
dr unciam

Camphor sirup 1 c
Mutatur in Empfl.

3. Nehézség ellen gyogyszer.

Oleum animalis dipelli.

4. Man nimt weisen Zucker $\frac{1}{2}$ Quentchen

Weinstein 1 Qu
Magnesia 1 Qu
Stärkmehl 1 Qu
Zimet 6 gran
Muskaten blüthe 2 gran
Schwefelsames Chinin 3 gran
Carmin 5 gr.

(1) Matthias Heimbach, Rhetorica Christiana. . . Coloniae Agrippinae. . . 1730 — A kötet Wagner Tóbiás kalocsai egyházmegyés pap tulajdona volt. A bejegyzések is Tőle származnak.

Alle diese abzauzen werden sehr fein gepulwren und sorgfaeltig gemengt dan setzt man 4 trophen Rosenöl, und eben so fil Teffermünzwasser zu.

5. *Ténta species 2 Itzére.*

9 Loth Gallus
5 Loth Vitriol
4 Loth Gumi Arabicum
1 Loth Vitriol
4 Loth Czukor
4 Loth Egetet Elefánt csont
Fa olaj
Bor fél messző vagy ameddig elég.

6. Empflaszcum mellyel minden némű Sebeket ki gyógyíthatni:

Specieszek hozzá ezek.
6 dr fehér plajbász
6 dr kámfor
6 dr fa olaj
Egy dionyí viasz
Egy evő kanál tehén vaj
Egy tojásnak sárgája.

7. *Sérvés ellen* hathatós orvosság.

Hunds Fetn 6 dr
Kronovet öll 6 dr
Zigh öll 6 dr
Kampfer geist 6 dr
Alles dieses in ein $\frac{1}{4}$ forlauf Brandwei
in flashe gethan . . . . . ad vitrein.

8. *Pilula Polonicae*

Recipe. Resin Talap Unc semi
Gumi Guttae dr 11
Alvas Sucotrinae dr 1
Trochis alhand serup 11
Aquillae albae
Olei Amisi dattil an dr 11
m f pil gr 111 Consp ligni
detur ad scatula.

9. Kígy hagymát meg tisztítani meg törni mozsárba úgy annyi mennyiségű ohájat ismét öszve törni egy loth szalamisz geiszt belekeverni ezzel este meg keni jó be takarni.
10. *Orvosság a sárgaság ellen.*
Marha tüdeiből ki szedni a követskéket azokat öszve törni és a betegnek három reggel egy egy kés hegyel bé adni vízben.
11. *A köszvény ellen.*
Eleven terpetin egy latt.
Rózsa olaj $\frac{1}{2}$ latt. Kijó hagyma és ó háj egy mértékben. Ezeket öszve kevervén a fájdalmas testet kell kenni midőn le fekszik.
12. *Vérhas ellen.*
Opium puri grana 2° misceatur cum zacharo albo comuni aequae tanto et in 4° dosis dividantur et mane et vesperi per partes sumantur.
13. *Rágás ellen.*
Rántottát tegyen a köldökére hapedig hány árpa levét igyon.
14. *A scorbut ellen.*
Végy egy marok fűszve haját, egy marék fagyalfa haját egy mogyoru nagyságú timsot Ezeket főzdmeg etzetben és gargarizáld a szádát.
15. *Az asszonyok mellye dagadása vagy sebeire.*
Főzd meg a babot sotalan és ragd a mellyre vagy sebre.
16. *A láb hirtelen feldagadása ellen.*
Vakard le a Bodza fa haját és ragd a daganatra.
17. *A fog fájás ellen* ha az a flusztol jön
Zsállya és még etzetbe meg főzve és a szájba tartva.
18. *Kolika ellen.*
Széksó tétessék a köldökére és 4 csep etzetet csepegtessen erre.
19. *Torok fájás ellen.*
Egy faggyú gyertyát meg lágyítva kössön a torkára.

20. *Asszonyi mely dagadásáról*
Tegy a daganatra jo Patikai ténéntát fehér ruhára
asztatván többször ismételve.
21. *A tsöts bimbo repedéseiről*
Kend szölö zsirral találod az apatikába.
22. *Sérvés ellen.*
(Azonos a 7. leirással.)
24. *Iny fajásrul vagy rothadásrol.*
Inye akinek a fogárul el válik törje meg jól
a puska port tegyen közibe törve fokhagymát
és azzal ismét öszve törvén kenneye meg estve
virattig meg gyógyul.
25. *A koszos fürül.*
A puska port elegyitsd pár lugba. Tedd üvegbe
kendvele egynéhányszor.
26. *Giliszták ellen.*
Fehér ürmöt epével együt serpenyőben
kelle melegíteni, dögölve az emberből ki mégyen,
akár ember akár gyermek légyen. Ki a köldökét
fálalja hennye meg fenyő olajjal és vegyen be
három vagy négy cseppet meg szabadul a gilisztáktul.
Föld meg a loméntát borban és ezt igyad meg
öld a gyomrodban lévő gelisztákat.
Ha gilisztás ember egy néhány napig sárga ré
pával él el üzi azokat.
27. *Has hajto.*
Sal amarum 1 Loth.
Sal glauberi 2 Loth.
Mind akét dozist kétfelé vágva borba és
vízbe vegye bé az a felét.

Bognár András